

**Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Tomáše Procházky
„Trestní odpovědnost právnických osob za korupční trestné činy“**

Rigorózní práce o rozsahu 112 stran textu se zabývá velmi zajímavou tradiční oblastí korupčních trestných činů v souvislosti s poměrně mladým institutem trestní odpovědnosti právnických osob, který byl před více než pěti lety zakotven i v České republice a který změnil pohled na celkový systém zásad trestního práva hmotného. Toto spojení tradičního a nového je bezpochyby velmi náročné. Téma práce jako celek je velmi aktuální a jeho kvalitní zpracování může být v právní vědě i v právní praxi velkým přínosem.

Jednotlivé kapitoly rigorózní práce jsou svým rozsahem a kvalitou zpracování srovnatelné. Práce tak působí velmi uceleným dojmem. Autor text rozčlenil celkem do šesti kapitol včetně úvodu a závěru. Poté práce obsahuje zdroje, z nichž rigorozant při psaní práce čerpal, český a anglický abstrakt, klíčová slova v českém a anglickém jazyce a dalších dvacet stran příloh, které obsahují poměrně značné množství textu.

Po stručném úvodu, v němž autor představuje problematiku korupce a trestní odpovědnosti právnických osob a vymezuje základní cíle své práce, následuje kapitola o trestní odpovědnosti právnických osob (kapitola druhá). Zde velmi pěkným způsobem představuje smysl a podstatu trestní odpovědnosti právnických osob, přičemž vychází zejména z obecně přijímaných závěrů, popisuje hlavní koncepty trestní odpovědnosti právnických osob s nastíněním vývoje tohoto druhu odpovědnosti u nás i v zahraničí, a nakonec pojednává o nejdůležitějších aspektech české právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, a to nejen z hlediska základů trestní odpovědnosti právnických osob (otázky působnosti, rozsahu kriminalizace, přičitatelnosti atd.), ale rovněž z hlediska sankcionování (kap. 2.3.8.). Rigorozant v této kapitole zdařilým způsobem prezentuje své názory na problematiku trestní odpovědnosti právnických osob. Pozitivně hodnotím například kritický přístup k otázce přičitatelnosti a dopadům nejasné právní úpravy v právní praxi. Jako nedostatek zde vidím skutečnost, že autor se sice kriticky staví k právní úpravě dříve účinné, avšak stejně kritický postoj již nezaujímá ve vztahu k právní úpravě účinné v současné době (zejména u otázky rozsahu kriminalizace právnických osob, kde se autor spokojil pouze s velmi stručným popisem současně platné právní úpravy, ačkoli i tzv. negativní výčet

trestných činů obsažený v § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob není bezproblémový).

Kapitola třetí se zevrubně zabývá problematikou korupce. Kromě vystižení mezinárodního kontextu tohoto fenoménu stojí za zmínku i některé společenské aspekty, s nimiž autor pracuje (např. vnímání korupce ze strany adresátů právních norem). Pochvalu zaslouží především velmi propracovaná část této kapitoly věnující se úpravě korupce v mezinárodním kontextu, tj. na úrovni OECD, EU, Rady Evropy a OSN (kap. 3.2). Určitou kritiku podle mého názoru zaslouží část pojednávající o české právní úpravě. Tato část nevyniká přehledností, ani uceleností poznatků zde prezentovaných. Vzhledem k tématu práce navíc postrádám hlubší zamyšlení nad nejzásadnějšími problémy úplatkářských trestných činů. V práci obsažený rozbor (nejdůležitějšího) pojmu „obecného zájmu“ není s ohledem na kvalitu ostatních částí textu dostačující. Chybí i hlubší zamyšlení nad rozsahem možného dopadu ustanovení o úplatkářských trestných činech, například z hlediska postihu korupce v soukromém sektoru (srov. str. 74 až 76), což by mělo význam z hlediska tzv. *criminal compliance* systémů právnických osob. Větší pozornost by si zasloužila i otázka výše úplatku a aplikace zásady subsidiarity trestní represe.

Kapitola čtvrtá se věnuje srovnání české právní úpravy s vybranými zahraničními právními úpravami. Tato část textu je vcelku zdařilá, ačkoli z hlediska relevance komparativních poznatků by bylo prospěšnější věnovat větší pozornost právním úpravám v rámci EU, oproti právním úpravám platným v USA a Velké Británii.

Předposlední kapitola (kapitola pátá) se věnuje některým dalším vybraným problémům, které se zkoumanou problematikou bezprostředně souvisí. Autor zde ukazuje, nakolik je nutné problematiku předcházení trestní odpovědnosti právnických osob (tzv. *criminal compliance* systémy) vnímat v kontextu (z českého pohledu) tradičnějších oblastí, kterými jsou *corporate governance* a *compliance* v jiných oblastech než čistě trestněprávních.

V závěru práce autor shrnuje některé své dosavadní poznatky, přičemž dochází k poznání, že orgány činné v trestním řízení dosud nevěnovaly problematice tzv. náležitě péče dostatečnou pozornost.

Předložená rigorózní práce má velmi dobrou formální úroveň. Z hlediska jazykového je na velmi vysoké úrovni. V textu jsem odhalil pouze malé množství překlepů (např. v citaci na str. 97) a jazykových neobratností. Rovněž systematické rozdělení jednotlivých kapitol (problematik) je celkově promyšlené a přispívá k dobré přehlednosti práce.

Autor pracuje s poměrně značným množstvím literatury, a to i literatury zahraniční. Pochvalu zaslouží především práce s prameny dostupnými na internetu. Autor v celé práci dodržuje zásady akademického psaní z hlediska práce s prameny, které poctivě a přesně cituje. Formálními nedostatky z hlediska použitých pramenů, které mají však i některé své dopady obsahové, jsou absence některých podle mého názoru důležitých zdrojů z domácí (české) literatury, skutečnost, že autor v několika případech nepracuje s nejnovějšími vydáními použitých prací a dále fakt, že autor uvádí v seznamu použité literatury i díla, která přímo v textu samotné práce citovány nejsou.

Za závažný (již výše zmíněný) nedostatek předložené rigorózní práce považují, že autor se dostatečně nezabývá nejdůležitějšími výkladovými problémy úplatkářských trestných činů, ačkoli práce nese název „Trestní odpovědnost právnických osob za korupční trestné činy“ a jedním z hlavních cílů práce je podle samotného autora „analyzovat nejdůležitější ustanovení v českém právním řádu vztahující se k dané problematice“. Přitom například pro vytvoření *compliance* systému právnické osoby, který ji bude účinně chránit před možnou trestní odpovědností, jejíž podstatou je nedodržení tzv. náležité péče (originární část subjektivní stránky trestného činu právnické osoby), je pochopení úskalí skutkových podstat trestných činů přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku a podplacení podle § 332 trestního zákoníku zcela stěžejní. Tento nedostatek rigorózní práce podstatným způsobem snižuje i její použitelnost v praxi, neboť výklad spojení „*v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu*“ má vliv na obsah konkrétního *compliance* programu právnické osoby.

I přes výše zmíněné formální a obsahové výtky je předložená rigorózní práce způsobilým podkladem pro obhajobu. Jedná se především o zdařilé zpracování obecných souvislostí boje proti úplatkářským trestným činům (zejména právnických osob), a to v mezinárodním kontextu. Z hlediska hlavních cílů, které si v úvodu autor vytkl, lze konstatovat jejich dosažení.

Při obhajobě by se rigorozant mohl zaměřit na otázku výkladu kategorie „obecného zájmu“ u trestných činů přijetí úplatku a podplacení, a to například z hlediska hodnocení jeho souladu s principem nullum crimen sine lege.

V Praze dne 8. září 2017

JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.